

השיעור מבוסס על משנה א, רעיון חסידי ע"פ שיחת פ' ואתחנן תנש"א.

אביזרים: תמונה של מצלמה נסתרת/תמרוור של מצלמה בדרכים; תמונה של בית המקדש.

פתיחה: "להתבונן ולהרגיש"¹

המורה יציג דילמה א' בפני הילדים:

אמא של דני אומרת לו בכל הזדמנות "הממתקים מזיקים לשיניים". גם רופא השיניים מזהיר להימנע מממתקים. יום אחד הגיע דני לבקר אצל חבר, והחבר כבד אותו בשוקולדים טעימים מאד, מהסוג שדני אוהב במיוחד. כיצד לדעתכם ינהג דני? (יש להדגיש את השאלה – לא מהי ההתנהגות הרצויה, אלא כיצד ינהג בפועל?). בוודאי רוב הילדים יאמרו כי דני לא יעמוד בפיתוי, אלא יאכל מהממתקים למרות הסיכון שבכך).

כעת המורה יציג דילמה ב' בפני הילדים:

יוסי רגיש לחלב. כל מוצר חלבי גורם לו לכאבים חזקים, אפילו הוא טועם רק ביס קטן או אפילו מלקק. מיד הוא חש לא טוב, וסובל. יום אחד יוסי הגיע לבקר חבר, והחבר שלא ידע על רגישותו, הגיש לו שוקולד חלבי טעים מאוד. כיצד לדעתכם ינהג יוסי, האם יאכל את השוקולד? (בוודאי רוב הילדים ישיבו בשלילה).

דיון: מה ההבדל בין שני המקרים, מדוע דני התפתה לאכול מהממתקים למרות שהיה מודע לסיכון, ואילו בדילמה השניה יוסי ויתר ולא ניסה לטעום?

תשובה: יש הבדל בין מה שאנו יודעים בידיעה סתמית, לבין משהו שאנו רואים בעיניים באופן מוחשי וברור או משהו שאנו חשים ומרגישים². דני אמנם ידע שהשוקולד מזיק בעתיד, אך העדיף ליהנות כעת, ולא הצליח להתאפק בשביל התועלת שתהיה בעתיד. אצל יוסי הנזק אינו משהו בעתיד, אלא תחושה מוחשית וברורה, ולכן הוא מצליח להתגבר על הנאה מידית, כי ברור לו הנזק שייגרם לו.

לסיכום, מה עזר ליוסי להתגבר? התחושה הברורה שלא כדאי לו, שהשוקולד מסוכן לו, וטובתו – להתאפק.

חלק ראשון: לימוד המשנה: "הסתכל בשלושה דברים".

הצגת המשנה: הַסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אֶתָּה בָּא לְיָדֶי עֲבֶרָה, דַּע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ, עַיִן רֹאֶה וְאֶזְנוֹ שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בְּסֶפֶר נִכְתָּבִים.

¹ לשכבה נמוכה מומלץ להשתמש בדילמה שונה מעט, המביאה למסקנה שאדם נזהר יותר כשמסתכלים עליו – בהתאם לפשט המשנה. רק בהמשך יבוא העומק על פי החסידות.

דני חזר מוקדם מבית הספר. אבא נכנס לשכן, ובקש מדני לעלות הביתה. דני נכנס הביתה ומצא על השולחן שוקולד טעים. הוא יודע שאמא לא מרשה לקחת לבד מממתקים, אבל אף אחד לא בבית ולא ידע אם הוא יאכל את השוקולד. כיצד לדעתכם ינהג דני? (יש להדגיש את השאלה – לא מהי ההתנהגות הרצויה, אלא כיצד ינהג בפועל?). כך יעלו שתי אפשרויות – דני יתגבר או שלא יצליח לעמוד בפיתוי ויאכל את השוקולד.

המורה ימשיך בדילמה:

דני התלבט ובינתיים אבא כבר נכנס הביתה מהשכן. כיצד לדעתכם ינהג כעת דני? (כדאי לפנות במיוחד לילדים שסברו כי דני יתפתה ויאכל את השוקולד, ובוודאי גם הם יאמרו כי כשאבא רואה, דני יעצור את עצמו).

² דוגמאות נוספות: ילדים עלולים לנהוג בחוסר זהירות בכביש – רכיבה על אופניים ללא קסדה, חציית כביש בלי להסתכל, אך ילד שחווה חלילה תאונה – יזהר כי הוא ראה והרגיש את חשיבות הזהירות, ולא רק 'יודע' על כך.

חושבים בית המקדש שיעור לפרק ב

בגלל אבות תושיע בנים

המשנה נותנת לנו עצה איך להצליח להתגבר – לזכור תמיד שה' רואה את מעשינו, שומע את מה שאנו מדברים והכל נשמר ונזכר אצל הקב"ה. כלומר, לפעמים יש לנו פיתוי לומר מילה לא יפה או לעשות מעשה לא טוב, ואנו חושבים: "לא נורא, אף אחד לא ידע מזה". אך כאשר אבא או אמא או מורה נכנסים אנו חוששים ומתאפקים. המשנה מזכירה לנו שגם כאשר נדמה לנו שאף אחד אינו רואה אותנו – האמת היא שהקב"ה תמיד רואה, ולכן עלינו להתנהג כפי שמתאים ליהודי, לפי התורה.

המורה יציג בפני הילדים תמונה של מצלמה נסתרת (שילוט בכביש/במקומות ציבוריים) וישאל את הילדים: "האם אתם יודעים מה אומרת התמונה?"

הסבר: גם במקומות ציבוריים נראה לפעמים שילוט: "המקום מצולם 24 שעות ביממה" וכדומה, כי כשאנשים יודעים שרואים אותם, הם נזהרים יותר בהתנהגותם. המשנה בעצם מספרת לנו שהקב"ה כביכול 'מסריט' אותנו כל הזמן, כל רגע בעולם. כאשר אדם נפטר ומגיע לבית דין של מעלה מראים לו את כל מה שהוא עושה.

סיפור: רב אחד נסע עם עגלון. באמצע הדרך ראה העגלון תבואה יפה ומשובחת שעומדת בשדה, והוא רצה לגנוב אותה. העגלון עצר את העגלה ואמר לרב: "אני הולך לקחת את התבואה מהשדה, בבקשה, אם יעבור בעל השדה או מישהו אחר שיכול לראות אותי, תקרא לי מהר ואני אעזוב את התבואה".

העגלון ירד והחל לאסוף את התבואה. פתאום הוא שומע צעקה "רואים, רואים!". הוא עזב את התבואה ורץ במהירות חזרה לעגלה, מתבונן ימינה ושמאלה. להפתעתו הוא לא ראה אף אחד. "למה קראתי לי?" שאל העגלון את הרב, "הרי אין פה אף אחד". הרב הצביע כלפי מעלה ואמר: "הקב"ה רואה תמיד את מעשינו".

לסיכום, מה יכול לעזור לנו להתגבר? לפי החלק הפשוט (רובד הפשוט) במשנה: כאשר אנו זוכרים ומתבוננים בעובדה שהקב"ה רואה וזוכר את מעשינו.

התלמידים ימלאו את משימה 1 בדפים – השלמת המשנה במילים שלהם.

לסיכום, מה יכול לעזור לנו להתגבר? לפי החלק הפשוט (רובד הפשוט) במשנה: כאשר אנו זוכרים ומתבוננים בעובדה שהקב"ה רואה וזוכר את מעשינו.

כעת נעמיק לפי החסידות, עצה נוספת שיכולה לעזור לנו להתגבר, (בדומה לסיפור עם יוסי אותו הצגנו בפתיחת השיעור).

חלק שני: "שלושה דברים" – בית המקדש

☑ המורה יציג בפני התלמידים תמונה של בית המקדש, וישאל את התלמידים: אילו רגשות ומחשבות מעלה בכם התמונה?

לאחר שמיעת התשובות וכתבתם על הלוח המורה יסכם: בית המקדש מזכיר לנו תקופה טובה ונעימה, טוב וקדושה, ומעורר בנו רגשות של צפייה, שמחה, משהו שמחכים לו ורוצים בו.

תארו לעצמיכם שחבר אמר לכם מילה לא יפה, ואתם מתכוננים להחזיר לו, ופתאום מהבהב מולכם תמונה של בית המקדש, שמזכירה לכם: "עוד מעט משיח בא, אולי זה יקרה בזכות ההתגברות שלך?". בוודאי זה יתן לכם כוח להתגבר³.

³ העמקה: רבי לוי יצחק מברדיטשוב אמר "אם הקב"ה היה שם את ההנאה בספרים ונותן לנו לחוש את העולם הבא, בוודאי לא היינו חוטאים".

חושבים בית המקדש שיעור לפרק ב

בגלל אבות תושיע בנים

זהו הביאור חסידי למשנה "הסתכל בשלושה דברים". המספר 3 רומז על בית המקדש השלישי, לו אנו מחכים. אנו עומדים כעת על סף הגאולה, יש כבר המון מעשים טובים שעשו בני ישראל במשך הדורות וחסר ממש טיפה כדי שהמשיח כבר יבוא ובית המקדש ייבנה. אם כעת אנחנו נצליח להתגבר, ולהוסיף במעשה טוב – בוודאי שזה יזרז את הגאולה. כאשר נחשוב על בית המקדש השלישי, זה יעורר בנו את הרצון להימנע מהחטא⁴.

התלמידים ישלימו משימה 2 בדף.

שאלה: אפרים וחיים משחקים כדורגל, ושניהם הגיעו לניקוד שווה, 20:20. כמה 'גולים' צריך אפרים להכניס כדי שהוא ינצח? (דוגמה שמתאימה יותר לעולם של בנות: אסתי ומירי עושות תחרות מי אוספת יותר מדבקות. כל אחת מהן כבר הצליחה לאסוף 20 מדבקות. כמה מדבקות צריכה אסתי עוד להשיג כדי לנצח בתחרות?).

התשובה: מספיק עוד 1 בלבד. הבעיטה/המדבקה הבאה היא זו שתביא לנצחון. כך מלמד אותנו הרמב"ם, שאדם חייב לראות את העולם כחצי זכאי וחצי חייב – וכל פעולה מכריעה לכך זכות.

אתם זוכרים את דני ויוסי עם השוקולד?

דני לא הצליח להתגבר כי הוא בטח חשב לעצמו: "הכי כיף להנות עכשיו מהשוקולד, והחורים בשיניים, נו זה עוד הרבה זמן, לא בטוח שזה יעשה לי חור".

זה כמו ילד שחושב לעצמו: "משיח יגיע עוד הרבה זמן, בכלל לא בטוח שהמעשים שלי יביאו אותו, אז לא נורא אם עכשיו אני לא אקשיב לאבא, או יגיד מילה לא יפה לחבר".

לעומת זאת יוסי הצליח להתגבר כי הוא חשב: "ברור שזה ישפיע מיד, כדאי להתאפק ואני ארוויח להיות בריא".

בואו נלמד מיוסי ונחשוב לעצמנו: "כל מעשה טוב שלנו יעזור לנו להביא את בית המקדש, כל עם ישראל מיד ירוויח מכך".

כאשר יש לנו התלבטות בין טוב לרע, נחשוב על כך שהמעשה הזה וההתגברות שלנו כעת היא זו שיכולה לפעולה ולהביא את הגאולה, ו"הסתכלות" זו תתן לנו את הכוח שלא לבא לידי עבירה: לוותר על מילה פוגעת שרצינו מאוד לומר, לא לטעום ממאכל שאינו בכשרות מספיקה, להימנע מצפייה בסרט שלא ברוח התורה.

בדוגמה בה פתחנו – יש הנאה מיידית, מול טובת האדם ותועלת לטווח ארוך לעתיד. למעשה, רוב החטאים שלנו נובעים מאותו רצון להנאה מיידית: אוכל טוב שמתחשק לנו לאכול, כבוד כאשר נגיב ונראה לכל החברים מי אנחנו, חופש לעשות מה שנראה לנו ולא תמיד מתאים למה שההורים מרשים לנו. כאשר נסתכל ונזכור שיש הנאה אמיתית ונצחית מעבר להנאה המיידית, זה נותן את הכוח להתאפק ולהימנע מעבירה.

התלמידים ישלימו משימה 3 בדף.

⁴ העמקה: "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות" – כלומר, אדם בטבעו אינו מעונין לחטוא, אך לפעמים הוא שוכח או מפספס את העיקר בחיים ומתפתה אחר הנאה זמנית. כאשר נתבונן ונסתכל על המשמעות הפנימית ועל הדברים החשובים בחיינו, בוודאי נרצה לעשות את הטוב, ולהימנע מהלא טוב.

חושבים בית המקדש שיעור לפרק ב

בגלל אבות תושיע בנים

המשנה למעשה מלמדת אותנו איך להפוך את ה'עולם הבא' למשהו מוחשי שאנו ממש רואים מול העיניים. כשיש נסיון, פשוט לעצום עיניים ולדמיין איך ההתגברות שלי עכשיו מורידה את בית המקדש.

סיפור: מעשה בילד, שקבל מאביו בגד מיוחד, יקר מאוד. אך הילד לא שמר על הבגד וקרע אותו. האב תפר לבן בגד חדש, יפה ומיוחד אך גם אותו הילד הרס. כשראה זאת האב, החליט לתפור לבנו בגד בפעם השלישית, אך הפעם כבר לא נתן לילד להשתמש בבגד. האב שמר את הבגד אצלו, ומידי פעם היה מראה לילד, ומבטיח לו שכאשר יתקן את דרכו, יוכל להנות מהבגד היפה.

שמעתם על ילד כזה?

זהו משל שספר רבי לוי יצחק מברדיטשוב על עם ישראל. עם ישראל קבל מה' מתנה מיוחדת – בית המקדש, אך בגלל מעשינו נחרב הבית הראשון, ולאחריו גם הבית השני. בשבת חזון (שבת שלפני תשעה באב) הקב"ה מראה לנו את בית המקדש השלישי ה', כדי לעודד אותנו להשתפר.

וכפי שלמדנו היום במשנה, אם בכל יום ובכל התלבטות שיש לנו נזכור את בית המקדש זה יתן לנו את הכוח להתגבר, ולבחור בדרך הנכונה.

התלמידים ישלימו משימה 4 בדף, כדאי להציע לתלמידים לקרוא את מה שכתבו.